

International Journal of Advanced Academic Studies

E-ISSN: 2706-8927
 P-ISSN: 2706-8919
www.allstudyjournal.com
 IJAAS 2020; 2(3): 575-579
 Received: 23-06-2020
 Accepted: 26-07-2020

نویسنده: خاتم نابتا بیرا
 مترجم: پوهنمل دکتر ذبیح الله اسدی
 استاد دبیرتمنت علوم اجتماعی -
 پوهنتون تعلیم و تربیه شهید استاد ربانی

توانمند سازی زنان از طریق آموزش و پرورش

نویسنده: خاتم نابتا بیرا
 مترجم: پوهنمل دکتر ذبیح الله اسدی

DOI: <https://doi.org/10.33545/27068919.2020.v2.i3h.226>

چکیده

این مقاله تأکید می‌کند که ما در نخست زنان خود را آموزش داده و اجازه دهیم تا آن‌ها خودشان باشند، سپس آن‌ها به شما خواهند گفت که چه نوع اصلاحات برای آن‌ها الزامی است (سوامی وویکندا).¹ توانمندسازی زنان فرایند قادر ساختن و توسعه ظرفیت‌ها و ایجاد توانایی‌های بالقوه در زنان است تا آنان بتوانند به صورت آزادانه تفکر و عمل نموده، انتخاب‌های خودشان را عملی ساخته و روی زندگی خود نظارت داشته باشند. بدین وسیله تبعیض و استفاده سوء در برابر خودشان را از میان بردارند. این فرایند می‌تواند ارتقاء زنان در حوزه‌های اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و سایر حوزه‌های که آنان توانایی انقیاء نقش مساوی را در مقایسه با مردان در جامعه داشته باشند را به ارمغان آورد؛ اما در هندوستان که زنان تشکیل دهنده نصف نفوس این کشور هستند تا هنوز هم به عنوان اتباع سرکوب شده از یک نظام پراگنده به‌شمار می‌روند و برای قرن‌ها از حقوق کمتر و پایگاه اجتماعی پایین‌تری نسبت به مردان برخوردارند. در ضمن این تبعیض گسترده و سوء استفاده‌ها نیاز میرمی را در راستای توانمندسازی زنان بوجود آورده است. برخلاف تضمین‌های قانونی، تصویب قوانین، تلاش نهادهای اصلاحات اجتماعی، تلاش‌های دولت به‌واسطه ایجاد طرح‌ها، برنامه‌ها و رهنمودهای سازمان ملل متحد، پس از 68 سال وضعیت مساوی زنان در کشور هند هنوز هم به اهداف مطلوب خود نرسیده اند. بر اساس آمارها در سال 2011، 74.04 درصد نفوس تحصیل نکرده در کشور هند شامل: 65.46 درصد زنان و 82.14 درصد مردان هستند. طبق گزارش ارایه شده توسط UNDP در سال 2013 روی شاخص‌های توسعه انسانی، زنان 48 درصد نفوس هندوستان را تشکیل می‌دهند که از آن جمله 29 درصد آن به محلات شغلی ملی دسترسی دارند و 26 درصد آن به امتیازات رسمی دسترسی دارند. وضع موجود نویسنده، این مجموعه را تشویق نمود تا سناریوی توانمندسازی زنان را دریافت نموده و عوامل تعیین کننده این‌که چگونه آموزش و پرورش می‌تواند به عنوان یک ابزار جهت توانمندسازی زنان مورد استفاده قرار گیرد را جستجو نماید. این مجموعه در پی کشف مشکلات احتمالی است که زنان در راستای کسب آموزش و پرورش با آن روبه‌رو می‌گردند و در ضمن امکان پیش‌برد فرایند توانمندسازی زنان از طریق آموزش و پرورش را فراهم می‌سازد. سرانجام، ما متوجه شدیم که آموزش و پرورش نه تنها زنان را از طریق کسب دانش توانمند می‌سازد؛ بلکه آنان را در راستای کسب مصنونیت اقتصادی، پایگاه اجتماعی، اعتماد به نفس، جرأت و قدرت درونی را هنگام روبه‌رو شدن با چالش‌ها در زندگی و از میان برداشتن اختلافات و بهره‌برداری‌های سوء از آنان کمک و همکاری می‌نماید. در اخیر این‌جا یک استراتژی برنامه‌های آموزشی وسیع همراه با نگرش مطلوب و همه‌جانبه جهت توانمندسازی زنان پیشنهاد شده است.

واژه‌های کلیدی: توانمندسازی زنان، آموزش و پرورش، سرشماری، UNDP، U.N.O.

مقدمه

فرایند توانمندسازی زنان بدون در نظر داشت طبقه، اعتقاد، مذهب و جنسیت یک حکم قانونی بوده و در ضمن یک حق بنیادی و نیروی قاطع نیز در جهت توسعه ملی به‌شمار می‌رود. توانمندسازی به‌معنای حرکت از یک موقعیت ضعیف به سمت عملی‌سازی قدرت است. این روند یک مسأله جهانی بوده و در سال 1985 در کنفرانس بین المللی زنان یا T NAROIBI نیز مطرح شده است. توانمندسازی زنان فرایند ارایه حقوق، قدرت، فرصت‌ها و مسولیت‌ها برای زنان است تا آنان آماده گردند توانایی‌های بالقوه و تفکرات خود را توسعه بخشیده و بتوانند به‌طور آزادانه یک‌سان با مردان کار نمایند. این گسترش توانایی‌ها و آزادی زنان است که به‌واسطه آن می‌توانند نظارت کامل روی عملکردهای خود داشته باشند. توانمندسازی اساساً فرایند ارتقاء وضعیت اجتماعی، اقتصادی و سیاسی زنان است.

این فرایند شامل ایجاد جامعه‌ای می‌شود که در آن زنان بدون ترس از ظلم و ستم، استثمار و تبعیض

Corresponding Author:

نویسنده: خاتم نابتا بیرا

¹ Swami Vivekananda

که در جامعه سنتی تسلط مردان بالای زنان جریان دارد، زنده‌گی نمایند. اگرچه زنان نیم از نفوس جهان را تشکیل می‌دهند و عامل فعال تغییر اجتماعی هستند، باوجود آن هم هنوز تحت ستم قرار دارند و از حقوق کمتر و پایگاه اجتماعی پایین‌تر رنج می‌برند. تبعیض گسترده و استثمار بر زنان موجب شده است که نیازها جهت توانمند سازی آنان را به وجود آورده که درضمن آن آموزش و پرورش می‌تواند به عنوان ابزار موثر برای دستیابی به موضوعات متذکره مورد استفاده قرار گیرد.

اهداف این مقاله

هدف از مطالعه توانمندسازی زنان از طریق آموزش و پرورش قرار ذیل بیان شده است:

1. شناخت نیازهای آموزش و پرورش در توانمندی‌سازی زنان؛
2. ارزیابی سناریوی کنونی توانمند سازی زنان در هند؛
3. دانستن شرایط قانون اساسی و تلاش‌های دولت در راستای توانمند سازی زنان؛
4. شناسایی موانع موجود در برابر توانمند سازی زنان؛
5. شناخت اهمیت آموزش و پرورش در راستای کسب توانمندی زنان؛
6. ارایه پیشنهادات برای توانمندسازی زنان از طریق آموزش و پرورش.

ساختار این مجموعه

مطالعه موجود براساس روش ذیل ساختار بندی شده است: در بخش اول، تلاش برای تحقق بخشیدن نیاز آموزش و پرورش در راستای توانمند سازی زنان صورت گرفته است؛ در بخش دوم، بر سناریوی کنونی توانمند سازی زنان در هند تمرکز صورت گرفته است؛ در بخش سوم، دیدگاه‌های قانونی و تلاش‌های دولت در راستای توانمند سازی زنان مورد بازدید قرار گرفته است؛ در بخش چهارم، موانع موجود در برابر توانمند سازی زنان شناسایی گردیده است؛ در بخش پنجم، نشان می‌دهد که چگونه آموزش و پرورش می‌تواند به عنوان یک ابزار موثر برای توانمندسازی زنان نقش مهم را ایفا نماید؛ و سرانجام در بخش ششم، نظریات جمع آوری شده تا ارزیابی شخصی نویسنده را منعکس سازد.

بخش اول

نیاز آموزش و پرورش در توانمندسازی زنان:

توانمندی‌سازی زنان نه تنها یک ابزار برای رشد زنان است؛ بلکه ابزاری برای توسعه خانواده‌ها و از طریق آن‌ها ابزاری جهت توسعه یک ملت است. [2] پندت جوهرلعل نهرو گفته بود که "برای آگاه ساختن مردم، زنان باید آگاه شوند؛ هنگامی که زنان در حال حرکت هستند، خانواده‌ها، روستاها و ملت‌ها نیز حرکت می‌کنند".

آموزش و پرورش، زنان را به شکل موثرتر آن توانمند می‌سازد و از این طریق آنان را در راستای از میان برداشتن نابرابری‌های جنسیتی، توسعه توانایی‌های بالقوه، افزایش بازده‌های اقتصادی و اجتماعی، رشد کیفیت زنده‌گی، تقدیم

فرزندان صحت‌مند و آموزش دیده برای جامعه، کاهش میزان باروری و مرگومیر کمک می‌کند.

آموزش و پرورش کلیدی برای توانمند سازی مشارکت زنان در عرصه تصمیم‌گیری در نظام دموکراسی، تغییر دینامیک جامعه و شکل دادن سرنوشت نسل‌های آینده است. [3] سوامی وی ویک کناندا می‌گوید که "هیچ شانسی برای آسایش و رفاه جهان وجود ندارد، مگر این‌که وضعیت زنان بهبود یابد"؛ این آموزش و پرورش است که وضعیت زنان را بهبود بخشد و آنان را توانمند می‌سازد.

با وجود تضمین‌های قانون اساسی، تصویب قوانین، تلاش‌های دولت به واسطه ایجاد طرح‌های مختلف و برنامه‌ها و رهنمودهای سازمان ملل متحد، پایگاه مساوی زنان در هندوستان هنوز هم پس از 68 سال کسب استقلال به اهداف مطلوب خود نرسیده است. از این رو آموزش و پرورش می‌تواند به عنوان ابزار قدرتمند جهت کمک به زنان در راستای درک رهنمودها قانون اساسی و مقررات قانونی جهت کاهش استثمار زنان و غفلت در قبال آن‌ها، کاهش خلاء جنسیتی در سطوح سواد آموزی، ایجاد آگاهی درباره مشکلات اجتماعی موجود و مبارزه برای ایجاد امکانات اساسی و رفاه عمومی کمک می‌کند. آموزش و پرورش زنان را در راستای استفاده از حقوق شان همگام با مردان و مشارکت در رشد و توسعه جهانی کمک می‌نماید.

آموزش و پرورش یک نقطه عطف برای توانمند سازی زنان است؛ زیرا آموزش و پرورش زنان را قادر می‌سازد تا به چالش‌های موجود در برابر خود پاسخ داده، با نقش سنتی مقابله نموده و زنده‌گی خود را تغییر دهند. هدف تبدیل شدن به یک کشور توسعه یافته ابرقدرت تا سال 2020 تنها زمانی حاصل خواهد شد که زنان هند به قدرت برسند از طریق آموزش و پرورش توانمند گردند.

پالیسی ملی آموزش و پرورش (1986) روی نیازآموزش و پرورش زنان جهت مشارکت موثر آنان در فعالیت‌های اجتماعی و اقتصادی تاکید نموده است. پالیسی ملی آموزش و پرورش یا NPE چنین بیان می‌دارد که " آموزش و پرورش به عنوان عامل اساسی تغییر در وضعیت زنان مورد استفاده قرار خواهد گرفت".

نظام ملی آموزش و پرورش نقش مثبت مداخله‌ای را در بخش توانمندسازی زنان ایفاء می‌نماید. پالیسی ملی توانمندسازی زنان (1990) به شرح ذیل روی آموزش و پرورش تأکید کرده است:

1. ایجاد محیط مناسب برای توانمندسازی زنان جهت دستیابی به تمام توانایی‌های بالقوه شان؛
2. ارایه حقوق و آزادی‌های اساسی بشری برای زنان در تساوی با مردان؛
3. مشارکت زنان جهت اتخاذ تصمیم در تمام عرصه‌های زنده‌گی؛
4. دسترسی مساویانه به مراقبت‌های بهداشتی، آموزش و پرورش با کیفیت، راهنمایی، اشتغال، دست‌مزد و امنیت اجتماعی؛
5. حذف تمام انواع تبعیضات و خشونت‌ها علیه زنان و کودکان دختر.

بخش دوم

² Pandit Jawaharlal Nehru

³ Swami Vivekananda

توانمندی‌سازی و برابری جنسیتی زنان در هندوستان مسأله هشدار دهنده است. بعضی از مشکلات مانند جهیزیه، خشونت‌های خانوادگی، سقط جنین براساس انتخاب جنسیتی، قتل نوزادان دختر هنوز هم از جمله موارد رایج شمرده می‌شوند. براساس سرشماری که در سال 2011 انجام شد، زنان در مقایسه با مردان از نظر میزان سواد، میزان مشارکت کار و درآمد در معرض ضعف قرار دارند. سرشماری سال 2011 نشان می‌دهد که مجموعه سوادآموزان 74.04 درصد شامل 65.46 درصد زنان و 82.14 درصد مردان هستند. همان‌طوری که در گزارش سال 2013 "UNDP" روی شاخص‌های توسعه بشری آمده است، زنان 48 درصد نفوس جهان را تشکیل می‌دهند که 29 درصد آنان نیروی کاری ملی هستند و 26 درصد باقی مانده آن به امتیازات رسمی دسترسی دارند. این موضوع به اثبات رسیده است که زنان در صنعت نرم افزار از حقوق و دست‌مزد مساوی با مردان برخوردار هستند؛ اما اغلباً در بخش‌های دیگر از برابری حقوق و دست‌مزد با مردان برخوردار نیستند.

میزان ارتکاب [4] جرایم IPC علیه زنان در جریان پنج سال اخیر از سال 2009، 9.25 درصد تا سال 2013 به 11.2 درصد افزایش یافته است. در کشور هندوستان در هر ده دقیقه یک زن مورد تجاوز جنسی قرار می‌گیرد. زنان در حدود 2/3 از مجموعه ساعت‌ها را کار می‌کنند و 1/10 درآمد جهانی و کمتر از 1/100 منابع جهانی را به دست می‌آورند. زنان تنها 10 درصد کرسی‌های پارلمان را در جهان اشغال کرده اند و 6 درصد کرسی‌های کابینه ملی را به خود اختصاص داده اند. هند به عنوان 135 کشور جهان در زمینه آموزش آزاد و اجباری میان گروه سنی 6 تا 14 سال رده‌بندی شده است. (Rights to Education, 2010). در جامعه هند هنوز هم ترجیح دادن فرزند پسر به هنگام تولد نوزاد دختر ادامه دارد و نگرش والدین در رابطه با تحصیلات، تغذیه و دیگر فرصت‌ها به نفع پسران شان است.

بخش سوم

شرایط قانون اساسی و تلاش‌های دولت در راستای توانمندی زنان در هندوستان:

(الف) شرایط قانون اساسی: قانون اساسی هندوستان شرایط را جهت توانمندی زنان ارائه نموده است. برخی از این شرایط قرار ذیل اند:

1. برابری تمام اتباع یک کشور در قبال قانون. (ماده 14)؛
2. ممنوعیت تبعیض در موارد اصول مذهب، نژاد، طبقات جامعه، جنسیت و محل تولد. (ماده 15)؛
3. مقررات ویژه نفع زنان و اطفال باید توسط دولت اتخاذ گردد. (ماده 15، بند "3")؛
4. برابری فرصت‌های شغلی در هر یک از ادارات تحت کنترل دولت. (ماده 16)، شهروندان زن و مرد به صورت مساویانه حق دارند که شرایط مناسب برای زنده‌گانی داشته باشند. (ماده 39، A)؛
5. دولت باید مزد مساوی برای کار مساویانه مردان و زنان پرداخت نماید. (ماده 39، B)؛
6. کمک‌ها هنگام زایمان. (ماده 42)؛
7. ارتقاء شأن و مقام زنان. (ماده 51)؛

8. اختصاص کمتر از یک سوم کل کرسی‌ها برای زنان در انتخابات مستقیم نهادهای محلی. (ماده 343، D و 343، T).

(ب) تلاش‌های دولت: دولت به‌واسطه تصویب قوانین و اجرای طرح‌های چندگانه توسط ادارات و وزارتخانه‌های مختلف ابتکار عمل‌های زیادی را جهت توانمندی‌سازی زنان انجام داده است. کمیسیون ملی زنان در سال 1990 به‌واسطه یک تصمیم مجلس نماینده‌گان جهت حفاظت از حقوق و مقررات قانونی زنان ایجاد گردیده است. اختصاص کرسی‌ها برای زنان در نهادهای محلی Panchayats و شهرداری‌ها توسط اصلاحات 73 و 74 قانون اساسی در سال 1993 ارائه گردیده است که از جمله نیازهای اساسی جهت توانمندسازی اجتماعی و سیاسی زنان محسوب می‌گردد.

اداره رشد زنان و کودکان یا (DWCD) تحت نظر وزارت توسعه منابع بشری برای اجرای برنامه‌های مختلف در زمینه پیشرفت زنان تاسیس گردیده است. مأموریت ملی جهت توانمندی‌سازی زنان یا (NMEW) سال 2010 بر تسهیل فرآیند ادغام همه برنامه‌ها برای رفاه و تقویت زنان که توسط وزارتخانه‌ها و ادارات انجام می‌شود، تاکید دارد. مرکز منابع ملی برای زنان به عنوان یک مرکز همگرایی ملی برای تمام برنامه‌های روی دست گرفته شده و جهت پیشرفت زنان عمل می‌نماید. مأموریت ملی سوادآموزی در راستای ریشه کن ساختن بیسوادی در گروه سنی 15 تا 35 سال ایفای وظیفه می‌نماید. سواد آموزی برای زنان ممیز یا (FLAW) در سال‌های 1975-76 جهت ارائه مهارت‌های کاربردی و رسانیدن آگاهی مورد نیاز درباره صحت و سلامت، بهداشت و مراقبت از کودکان راه اندازی شده است.

طرح‌های دولتی: دولت هند طرح‌های مختلفی را جهت بلند بردن سطح رفاه و امنیت زنان روی دست گرفته است. برخی از این طرح‌ها ممکن است قرار ذیل باشند:

Mahila Rastriya Mahila Kosh (RMK) 1992-93
Indira Mahila Samridhi yojana (MSY) 1993
Swa Shakti Group, Yojana (IMY) 1995

حمایت از برنامه‌های آموزشی و اشتغال‌زایی برای زنان (STEP)، مراکز مراقبت روزانه برای کودکان، مادران کارگر و بیمار، خوابگاه‌ها برای زنان کارگر، مأموریت‌های ملی جهت توانمندی‌سازی زنان، برنامه خدمات یکپارچه رشد کودکان (ICDS)، طرح راجیب گاندی جهت ایجاد اشتغال برای دختران نوجوان (RGSEAG، 2010)، طرح توسعه شرکت‌های ایجاد شده توسط زنان (WDCS)، انجمن زنان کارگر، ایندرا پریدیرشنی یوجانا، طرح اعتباربخشی سازمان‌های غیردولتی یا (NGO). نخست وزیر دولت فعلی "مودی" برنامه‌های "Beti bacha" و "Beti padhao" را به هدف مقایسه رابطه میان نسبت جنسی کودکان زیر سن از جمله 918 کودک دختر در بخش منابع و صرفه‌جویی در خانواده است. بدین ترتیب این برنامه‌ها در راستای پرداخت هزینه‌های تحصیلی و ازدواج آنان کمک می‌نماید.

نخستین سال از هزارمین سال جدید یا (2001) به عنوان سال توانمندی‌سازی زنان شناخته شده است. بدین ترتیب لازم است تا تلاش‌های دولت به‌واسطه سازمان‌های غیر دولتی جهت ایجاد

⁴ Indian Penal Code Crimes

سهولت‌ها در بخش توانمندی زنان نیز به اجرا گذاشته شود. در ضمن دولت هند تاهنوز هدف در نظر داشته خود را در این راستا به دست نیاورده است. بنابر این تاهنوز هم ایجاد یک برنامه جامع برای توانمند سازی زنان از جمله نیازهای اساسی شمرده می‌شود.

مقررات قانونی: دولت هند نیز قوانین ویژه‌ای را جهت حفاظت از منافع زنان و بلند بردن وضع آنان در جامعه تصویب کرده است؛ برخی از این قوانین قرار ذیل اند:

1. قانون وراثت هندوها؛ این قانون در سال 1965 تصویب شده است و از حق که زنان از اموال والدین خود کسب می‌نمایند، دفاع می‌کند؛
  2. قانون منع اخذ جهیزیه؛ در سال 1956 تصویب شده است. این قانون اخذ جهیزیه را یک عمل غیر قانونی اعلام نموده است؛
  3. قانون برابری حق الزحمه در سال 1976 تصویب شده است. این قانون تأمین پرداخت حقوق کار مساوی زنان با مردان تصویب شده است؛
  4. قانون تصحیح جرایم؛ در سال 1983 تصویب شده است. این قانون هرنوع خشونت علیه زنان را ممنوع اعلام نموده است؛
  5. قانون منع حضور نامناسب زنان در رسانه‌ها؛ در سال 1986 تصویب شده است. این قانون نمایش مبتذل زنان در رسانه‌ها را ممنوع قرار داده است؛
  6. قانون محافظت از زنان در برابر خشونت‌های خانوادگی؛ در سال 2005 تصویب شده است. این قانون جهت حفاظت از زنان در مقابل خشونت‌های خانوادگی تصویب شده است؛
  7. قانون منع آزار و اذیت جنسی زنان در محل کار در سال 2013 تصویب شده است.
- مقررات قانونی متذکره، زنان را در راستای به دست آوردن قدرت سیاسی و اجتماعی شان کمک می‌نماید.

رهنمودهای سازمان ملل متحد یا (UNO)

اهداف توسعه سه هزار ساله یا (MDG) برنامه توسعه‌ای سازمان ملل متحد در زمینه هندوستان جهت از بین بردن اختلافات جنسیتی در بخش آموزش ابتدایی و ثانوی که به‌ویژه از سال 2005 تا سال 2015 در تمام سطوح آموزشی اجرا شده است، صدق می‌نماید. در ضمن می‌توان گفت که در این سال‌ها هندوستان در زمینه توانمندسازی زنان در مسیر رشد بوده است. گزارش سال 2009 به این موضوع اشاره نموده است که " مشارکت زنان در روند توانمندسازی و تصمیم‌گیری بسیار کمتر از مردان بوده است و احتمال می‌رود که تا سال 2015 هنوز هم این نابرابری‌ها از بین نرفته است؛ اگرچه در میان سال‌های 91-1990 و 05-2004 فرصت‌های کاری برای زنان در بازار کار به‌طور حاشیه‌ای آن از 13 درصد به 18 درصد افزایش یافته است.

بخش چهارم

موانع موجود سد راه توانمند سازی زنان: موانع عمده در برابر شیوه‌های توانمندسازی زنان می‌تواند به شرح ذیل خلاصه گردد:

1. تبعیض جنسیتی؛
2. فقدان برنامه‌های آموزشی مناسب؛

3. قتل نوزادان دختر؛
4. خشونت در برابر زنان؛
5. ازدواج کودکان و سیستم اخذ جهیزیه؛
6. محدودیت‌های مالی؛
7. نظام مردسالاری و سطح پایین زنده‌گی زنان؛
8. نبود مراقبت‌های بهداشتی و ایمنی؛
9. نابرابری‌های حرفه‌ای، به‌ویژه آزار و اذیت زنان در محل کار؛
10. نابرابری در به اشتراک گذاشتن بار مسولیت کارهای خانه. همچنین قابل ذکر است که نابرابری جنسیتی با ساختارهای اجتماعی و اقتصادی، نگرش‌های سنتی نسبت به زنان، تزلزل اقتصادی، سهل‌انگاری مردان در این راستا و نبود تلاش‌های صادقانه در تمام حوزه‌های اقتصادی مرتبط است.

بخش پنجم

نقش آموزش و پرورش در راستای کسب توانمند سازی زنان:

با وجود ارایه تضمین‌های قانون اساسی و مقررات قانونی، هنوز هم تلاش‌های قوه قضایی و اداری در بخش توانمندسازی زنان در هندوستان در برخی حوزه‌ها با شکست مواجه است. تصویب قوانین و ایجاد طرح‌ها در راستای توانمند سازی زنان هنوز چندان موثر نبوده است. از این‌رو آموزش و پرورش از جمله موارد الزامی جهت توانمندی سازی زنان است. چارچوب ملی برنامه آموزشی زنان به این موضوع اشاره دارد که " آموزش زنان، کلیدی اساسی جهت بهبود صحت و سلامت، تغذیه و آموزش و پرورش در خانواده‌ها و نیز قدرت بخشیدن به آنان جهت اشتراک در تصمیم‌گیری است. علاوه بر این آموزش و پرورش نه تنها زنان را نه تنها در راستای کسب دانش کمک می‌کند؛ بلکه آنان را در راستای کسب ایمنی اقتصادی، اعتماد به نفس، مهارت‌ها و رهنمایی‌های فنی و حرفه‌ای، صحت، امنیت بهتر شجاعت و قدرت درونی جهت روبرو شدن با چالش‌های موجود در تمام حوزه‌های زنده‌گی کمک نموده و آنان را قادر می‌سازد تا همانند مردان نقش مساوی در ساخت‌وساز کشورشان ایفاء نمایند. آموزش و پرورش می‌تواند به عنوان یک ابزار جهت کاهش نابرابری‌ها و تبعیض جنسیتی مورد استفاده قرار می‌گیرد تا از این زنان بتواند از جایگاه ضعیف به سمت نمایش قدرت و توانایی‌های شان در جامعه حرکت نمایند.

پالیسی ملی جهت توانمندی زنان سال 2001 اظهار نموده است که " حق دسترسی مساویانه به آموزش و پرورش زنان و دختران تضمین خواهد گردیده، اقدامات مهم جهت از میان برداشتن تبعیض جنسیتی روی دست گرفته خواهد شد، بی‌سوادی ریشه کن شده و نظام آموزش حساس جنسیتی ایجاد گردیده، میزان ثبت نام دانش آموزان دختر افزایش می‌یابد. همچنان کیفیت آموزش و پرورش جهت ایجاد تسهیل به روند یادگیری طولی‌المدت توسعه یافته و به‌همین ترتیب مهارت‌های فنی و حرفه‌ای زنان نیز توسعه می‌یابد. بنابراین برخی از گام‌های برداشته شده در این راستا قرار ذیل اند:

- انواع مختلف نهادهای آموزشی باید به‌طور انحصاری برای زنان در ایالت‌ها تاسیس گردد.
- هنجارهای ناپسند سنتی همانند ازدواج کودکان زیر سن، کار نمودن کودکان، سیستم اخذ جهیزیه، تن فروشی کودکان، چند همسری (تعدد زوجات) و سقط جنین باید

بواسطه اجرای قوانین و ایجاد آگاهی عامه شدیداً مردود شمرده شود.

- دولت باید مجموعه از کمک‌های مالی آموزشی را فراهم سازد؛ این خدمات برای زنان مشمول "kanyashri" ارایه کتاب‌ها، یونیفورم، طعام صبح و چاشت، بورسیه، عراجه‌جات (باسیکل) و غیره به‌طور رایگان جهت ثبت نام بیشتر دختران و کاهش دانش آموزان که ترک تحصیل می‌نمایند و مخصوصاً خانم‌های که از خانواده‌های حاشیه‌نشین هستند و زیر خط فقر قرار دارند.
- جوانان و ادامه تحصیل، آموزش‌های اجتماعی، آموزش‌های خانگی و غیره می‌تواند به عنوان ابزار اساسی جهت ایجاد تغییر وضعیت زنان مورد استفاده قرار گیرد. موارد متذکره می‌تواند در بخش توسعه مهارت کارآفرینی زنان و ایجاد فرصت‌های شغلی برای آنان کمک نماید. در مناطق روستایی کتابخانه‌های سیار، آموزش از راه دور از طریق رسانه‌ها، مکاتب غیر رسمی (خصوصی) باید جهت طول عمر روند آموزش و پرورش و توانمند سازی زنان فراهم گردد.
- آموزش فنی و حرفه‌ای باید برای زنان روستایی همانند (خیاطی، بافندگی، کشت سمارق، نگهداری زنبور عسل، خورد کردن " مغز کردن حبوبات و میوه‌جات" و غیره به‌طور ویژه آن جهت بهبود کارآیی حرفه‌ای برای آنان فراهم گردد تا آنان بتوانند از این طریق خودکفای گردیده و از خود پشتیبانی نمایند.
- دولت باید حمایت‌های مالی را برای زنان طرح نموده و آنان را در راستای این‌که چگونه بتوانند با آغاز فعالیت‌های تجاری کسب درآمد نمایند، آموزش دهد.
- تلاش‌های دولت و موسسات غیردولتی در رابطه به اجرای طرح‌ها و برنامه‌ها جهت توانمندسازی زنان در هماهنگی با یکدیگر قرار دارد. در ضمن برای زنان باید تسهیلات بهتر، مراقبت‌های بهداشتی، مراعات اصول بهداشتی، امکانات تداوی و تجویز داروها فراهم گردد. همچنان قوه قضایه باید با توجه به ویژگی‌های موجود، مراقبت‌های لازم و شفاف را در این عرصه انجام دهد.

بخش ششم

نتیجه‌گیری

جهت نتیجه‌گیری از سناریوی کنونی می‌توان گفت که آموزش و پرورش تهداب روند توانمندسازی زنان را تشکیل می‌دهد. توانمندسازی زنان می‌تواند به‌واسطه تلاش‌های جدی و همکاری‌های بین‌المللی و همچنان از میان برداشتن نگرش‌های سنتی، ایجاد هنجارها و عملکردها به‌واسطه آموزش و پرورش و رهنمایی دقیق کسب می‌گردد. بحث نمودن در مورد تلاش‌ها برای توانمندسازی زنان به‌واسطه دولت و جنبش‌های اجتماعی بیهوده خواهد بود؛ مگر این‌که زنان به خوبی آموزش دیده و حمایت گردیده و در تمام حوزه‌های زندگی مستقل باشند.

References

1. Agarwal SP. Women's Education in India. Vol-III, concept publications Co. New Delhi, 2001.
2. Agarwal Bina. Land Rights for Women: Making the Case, in a Field of One's Own: Gender and Land Rights in South Asia, 1994, 1-50. Cambridge Univ. Press.
3. Government of India: Census of India, 2001.

4. Gupta NL. Women's Education through Ages. Concept Publications Co., New Delhi, 2003.
5. Rao RK. Women and Education. Kalpaz Publications, Delhi, 2001.
6. Parihar Lalita. Women & Law-From Impoverishment to Empowerment-A Critique. Eastern Book Company, 2011.
7. Stein AI. Women Lawyers Blog for Workplace Equality: Blogging as a Feminist Legal Method. Yale Journal of Law and Feminism. 2009; 20(2):357-408.
8. Tilak SG. Crimes against Women increase in India-Features. Aljazeera English.